

Titel: VII.

Citation: "VII.", i *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind II. Spalte 1477-3968*.
Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/text/jura-texts-g02-shoot-chptrd1e98936.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind II. Spalte 1477-3968*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

VII.

Der har i Udvalget ikke været nogen Meningsforskjellighed i Henseende til det Religionfrihedens Princip, der er udtalt i Udkastets §§ 64—66. Ihvorvel det nemlig vistnok ogsaa i politisk Henseende maa betragtes som en Lykke for en Stat, naar der er Eenhed i Borgernes religiøse Bekjendelse, saa er det dog klart, at Eenheden kun da i Sandhed er en Lykke, naar den er grundet paa Frihed, og at Staten derfor ikke gjør Ret i — enten i sin egen eller i en privilegeret Kirkes Interesse — at ville sikkre Eenheden ved Lovens Tvang, hvorved den ikke kan undgaae at besvære Manges Samvittighed og at krænke en Ret, som for Enhver maa regnes til de helligste blandt alle. Men naar Grundloven saaledes hævder Religionsfrihedens Grundsætning, medført den en Forandring i den hidtilværende Statskirkes hele retlige Stilling i Statssamfundet, der paa den ene Side skænkede denne Kirke Statens høieste Beskjærmelse og Forsorg, men paa den anden Side ogsaa gav den øverste Statsmagt en saagodtsom uindskrænket Magt og Myndighed over dens indre og ydre Anliggender. Om end derfor den hidtilværende Statskirke i Grundloven kaldes og i Virkeligheden bliver den danske Folkekirke, og om end Staten just paa Grund deraf maa ansee sig særlig forpligtet imod den, saa formener Udvalget dog, at det er nødvendigt, at dens fremtidige Forfatning bliver ordnet ved en særegen Kirkelov, der navnlig maatte gaae ud paa at bestemme Formerne og Grændserne for den Medvirkning, som Kirkesamfundet selv bør have ved sammes Bestyrelse, saavel som ved Afgjørelsen af kirkelige Sager, ved Sidne af den forholdsviis større Myndighed, som Statsmagten forøvrigt forudsættes at ville komme til at udøve over denne Kirke fremfor over de øvrige Religionsamfund i Landet. Det ansees derhos for at være i sin Orden, at en saadan kirkelig Forfatningslov ikke endeligt vedtages, forinden der er givet Kirken Leilighed til at yttre sig derom, hvilket formenes hensigtsmæssigst at kunne skee gennem et Kirkemøde, bestaaende saavel af geistlige som af ikke-geistlige Medlemmer, der af Kongen maatte anordnes i dette Øiemed, Udvalget foreslaaer derfor følgende nye Paragraph:

spalte2166

§ 64.

Folkekirkens Forfatning ordnes ved Lov, efterat Betænkning er afgiven af et af Kongen anordnet Kirkemøde.

En Minoritet (Christensen og Gleerup) foreslaaer Optagelsen af en ny Paragraph af følgende Indhold: Ethvert Medlem af Folkekirken kan i alle ministerielle Handlinger henvende sig til hvilken Præst i denne Kirke, han vil. De nærmere Bestemmelser i denne Henseende fastsættes ved Lov.

Mod Realiteten af denne Paragraph antager Minoriteten, at man ikke vil have Noget at indvende, da Friheden udenfor Folkekirken dog i ethvert Tilfælde gjør en tilsvarende Frihed i Folkekirken nødvendig; men vi troe heller ikke, der kan gjøres grundede Indsigelser derimod fra Formens Side, da denne § ikke indeholder Bestemmelser i det Enkelte, som vilde henhøre under det foreslaaede Kirkemødes Overveielse, men kun udtaler det Frihedsprincip i Almindelighed, som ønskes overholdt i Folkekirken.

§ 65. § 66.

Udvalgets Flerhed (med 11 Stemmer mod 4) kan ikke tiltræde dette Forslag, da vi antage det for uhensigtsmæssigt i selve Grundloven at optage en saadan enkeltstaaende Regel, der maatte erholde sin rette Plads og mogtage de fornødne nærmere Bestemmelser i den Kirkelov, der ifølge den foreslaaede § 64 snart maa forventes. I Henhold til det ovenfor Yttrede tiltræder Udvalget denne Paragraph, der hjemler Landets Borgere Ret til at forene sig i religiøse Samfund. Vi foreslaae blot som en Redactionsforandring de Ord „dem bedst tykkes" forandrede til „stemmer med deres Overbeviisning" samt Tilføielsen af Ordene „læres eller" foran „foretages". Naar nemlig Staten selvfølgelig maa forbeholde sig sin Net til at føre Tilsyn med de religiøse Samfund saavel som med alle andre Samfund, der fremstaae i dens Skjød, saa maa den vistnok være fuldkommen berettiget til at udstrække dette Tilsyn ogsaa til den Lære, som deslige Samfund vedkjende sig, og som kunde være af den Beskaffenhed, at Statsmagten maatte have fuld Føie og

Forpligtelse til at skride ind. Udvalget maa billige Hovedsætningen i denne Paragraph, „at Ingen er pligtig at give personlige Bidrag til nogen anden Gudsdyrkelse end den, som er hans egen“, der maa ansees som en ligefrem Følge af det i foregaaende Paragraph udtalte Religionsfriheds „princip. Forsaavidt Paragraphen dernæst bestemmer, at den, der ikke vil svare den til den lutherske Kirke befalede personlige Afgift til denne eller til et andet anerkjendt kirkeligt Samfund i Landet, betaler samme til Skolevæsenet, da maa man vel i Almindelighed bifalde den herfor til Grund liggende Tanke, at der ikke for Nogen aabnes Udsigt til en pecuniær Fordeel ved at skille sig fra de i Landet værende Troessamfund. Men Udvalget skjønner dog ikke, at der er nogen

347

spalte2167

tilstrækkelig Grund til den i Paragraphen givne og, som det synes, aldeles vilkaarlige Bestemmelse om Anvendelsen af deslige Bidrag. Det maa i denne Henseende bemærkes, at Staten fra sit Standpunkt betragter saadanne Afgifter aldeles paa samme Maade, som mange andre personlige Ydelser til specielle Statsøiemed, hvilke den anseer sig berettiget til at paalægge Borgerne uden særligt Hensyn til, om disse just have Brug for eller gjøre Brug af den Indretning, som derved fremmes. Naar nu Staten i kirkelig Henseende sikker Borgerne fuldkomme Frihed til at slutte sig til hvilket som helst Religionssamfund, de ville, saa synes det naturligt, at Enhver, der ikke holder sig til noget andet anerkjendt kirkeligt Samfund i Landet, bliver i Henseende til en saadan almindelig Afgiftsydelse betragtet som henhørende til den Kirke, Staten grundlovmæssig er forpligtet til at understøtte, nemlig Folkekirken, idet det forøvrigt nærmere vil kunne bestemmes, paa hvilken Maade deslige Bidrag bør anvendes til Folkekirken. Vi foreslaae derfor, at den sidste Deel af denne Paragraph affattes saaledes: dog at Enhver, der ikke godtgjør at være Medlem af et i Landet anerkjendt Troessamfund, harat svare de lovbefalede personlige Afgifter til Folkekirken.

Udvalget har anseet det for rigtigt, at det i Forbindelse med de foranførte Bestemmelser i Grundloven bliver udtalt, at de fra Folkekirken afvigende Troessamfunds Forhold skal ordnes nærmere ved en Lov, der bygges paa det i de foregaaende Paragrapher givne Grundlag og forøvrigt maa indeholde de fornødne Bestemmelser om Betingelserne for og Fremgangsmaaden ved Anerkjendelsen af slige Troessamfund og om deres retlige Stilling til og Forpligtelser imod Staten. Vi foreslaae derfor Optagelsen af følgende nye Paragraph, (§ 66, b):

De fra Folkekirken afvigende Troessamfunds Forhold ordnes nærmere ved Lov.

I Henseende til Spørgsmaalet om Troesbekjendelsens Forhold til de borgerlige og politiske Rettigheder har Udvalget troet at burde tiltræde den i Udkastets § 64 indeholdte Bestemmelte. Bel har man ikke overseet, at vor hele historiske Udvikling, Eenheden i Folkets religiøse Bekjendelse, og den deraf paavirkede almindelige Tænkemaade maaskee, idetmindste for Øieblikket, vilde gjøre det ret naturligt, om visse Embedsstillinger, som ere af særegen Betydning for Folket, forbeholdtes Bekjenderne af den Kirke, der i selve Grundloven betegnes som Folkets Kirke. Man har derved nærmest tænkt paa Ministerposter, Dommer- og Øvrighedsembeder, og Nogle have meent, at Undtagelser i alt Fald kunde antydes ved at betæne de omhandlede Rettigheder som saadanne, der maatte være forenelige med den Vedkommendes Troesbekjendelse. Men ligesom det ikke behøver at siges, at de Embedsstillinger, der staae i væsentlig Forbindelse med Folkekirken, alene kunne beklædes af dennes Bekjendere, saaledes har Udvalget i det Hele anseet det utilraadeligt i Grundloven at optage Bestemmelser om andre Undtagelser, idet man formener, at Udviklingen ogsaa i denne Henseende bedst gives fri, hvorved den offentlige Mening og Forholdenes Magt til enhver Tid ville udøve den Indflydelse, som kan være ønskelig, og hvorved Folkets Eenhed i religiøs Tro, hvis den bevares, ogsaa tør antages at ville faae den Betydning, som kan tilkomme den. Idet Udvalget altsaa tiltræder denne Paragraph (efter den forandrede Orden: 66m c) alene med den Redaktionsforandring, at der istedetfor; den fulde Adgang sættes for større Tydeligheds Skyld Adgangtilden fulde Nydelse, foreslaae vi derhos, at der tillige gives den modsvarende Bestemmelse angaaende Dissenteres Pligter ved Tilføjelse af de Ord: eller unddrage sig Opfyldelsen af nogen almindelig Borgerpligt.

Udvalgets Fleerhed (med 10 Stemmer mod 5) har fremdeles anseet det for passende, og paa en Tid, da den øverste Samfundsmagt undergaaer en saa indgribende Forandring, for tilraadeligt, at en Bestemmelse gives i Grundloven, som udtaler, at de Eiendomme og Midler af forskjellig Art, der af det Offentlige eller af Private i tidligere Tider ere stænkede eller henlagte til kirkelig Brug, til Underviisningens Fremme eller til milde Stiftelser, fremdeles skulle andendes til de Øie

spalte2168

med, hvori de ere givne. Vi ere overbeviste om, at en Grundlovsparagraph af ovenanførte Indhold ikke kan lægge noget skadeligt Baand paa den Myndighed, der rettelig bør tilkomme Staten med Hensyn til slige Midler; thi ligesom det formeentligen er en Selvfølge, at naar i Tidens Løb forandrede Forhold bevirke, at visse Dotationer ikke længer kunne anvendes i deres oprindelige Øiemed, saa maa Staten kunne foretage

den fornødne Tillempning i saa Henseende: saaledes skjønnes det ikke heller, at den omhandlede Bestemmelse kan være til Hinder for, at der foretages saadanne Forandringer af slige Midlers specielle Anvendelse indenfor deres almindelige Formaal, som kunne vise sig ønskelige og tilraadelige. Vi foreslaae derfor Optagelsen af en ny Paragraph (66 d), saaledes lydende:

De til Kirken, Skolen eller milde Stiftelser henlagte eller skænkede Eiendele og Midler kunne ikke anvendes til noget fremmed Øiemed. En Minoritet (Bjerring, Christensen, Dahl, Gleerup og Hage) har ikke troet, at der er tilstrækkelig Anledning til i Grundloven at optage en Bestemmelse som den, der indeholdes i denne Tillægsparagraph.

§ 67.

Udvalget er derhos, som alt ovenfor antydet, af den Formening, at samtlige oven omhandlede Paragrapher passende kunne udgjøre et særegent Afsnit (VI, b), idet de Bestemmelser, der indeholdes i disse Paragrapher, vel gaae ud paa at hævde en personlig Ret og Frihed for de enkelte Borgere, men med det Samme omfatte beslægtede Forhold, som høre til de meest betydningsfulde for Samfundet i det Hele. Denne Paragraph gaaer ud paa at tilveiebringe en Betyggelse for den personlige Frihed ved at bestemme, at Enhver der anholdes skal inden 24 Timer stilles for en Dommer, at der, hvis den Anholdte ikke strax kan sættes paa fri Fod, skal af Dommeren afgives et motiveret Dekret, at dette strax særskilt kan indankes for høiere Ret af den Vedkommende samt at Varetægts-Fængsel ikke kan anvendes for en Forseelse, som kun kan medføre Straf af Pengebod eller simpelt Fængsel. Udvalget erkjender Hensigtsmæssigheden og Vigtigheden af disse Bestemmelser og antager tillige, at man i det Væsentlige bør indskrænke sig til dem, dels fordi vi ansee det rigtigst, at kun saadanae Bestemmelser gives, som uden alt for stor Vanskelighed strax kunne træde i Kraft og strængt overholdes, dels fordi en fuldstændigere og skarpere Gjennemførelse af den personlige Friheds Betyggelse, ligeoverfor Haandhævelsen af den almindelige Sikkerhed, naturligst maa fremtræde i Forbindelse med den hele Omordning af den criminelle Retspleie, der vil blive nødvendig, naar den af os tidligere foreslaaede Paragraph (§ 63, e) om Nævnings Indførelse bliver bifaldet. __ Vi tillade os derofr kun at foreslaae ved den første Deel af Paragraphen en Tillægsbestemmelse om den Frist, inden hvilken det her omhandlede Dekret bør afgives, og vi antage da, at Hensynet saavel til den Anholdtes som til Forhørsdommerens Tarv vil fyldestgjøres, naar der efter "Kjendelse" tilføies „der afgives snarest muligt og senestinden 3 Dage. " Paragraphens 2det Afsnit vilde maaske nøiagtigere udtrykkes saaledes: „den Kjendelse, som Dommeren afgiver, kan af den Vedkommende strax særskilt indankes for høiere Ret", da det jo vistnok er Mening, at den ikke blot Kjendelse skal kunne undergives den høiere Rets Prøvelse, ikke blot forsaavidt den gaaer ud paa Fængsling, men ogsaa med Hensyn til den Sikkerhedsstilling, den maatte have paalagt som Betingelse for Eftergivelsen af Fængsling, og da Bestemmelsen om, at Kjendelsen kan „fordres beskrevet" for at kunne indankes, ikke behøver udtrykkeligen at gives. Vi antage tillige, at nogle nærmere Regler maae gives om Formen for den her omhandlede Paaankning, der forudsættes overladt til den Paagjældende selv; men da disse maae betinges af den nugjældende Ordning at den criminelle Retspleie, og altsaa maae være undergivne Forandring med denne, synes de ikke at burde optages paa dette Sted, hvorimod vi antage, at de ville finde en passende Plads blandt de midlertidige Bestemmelser, Udvalget vil bringe i Forslag som Tillæg til Grundloven.

348

spalte2169

Ligesom der ved § 67 er givet et Værn for den personlige Frihed, saaledes vil det formeentlig ogsaa være passende her at optage en Bestemmelse til Betyggelse mod den Krænkelse og øvrige Ulempe, som en Indtrængen i Borgernes Bolig eller Undersøgelse af deres Breve og andre Papirer altid maa medføre. Vi foreslaae derfor, i Lighed med hvad der ogsaa i andre Forfatningslove er skeet, at en ny Paragraph (67, b) optages af følgende Indhold:

§ 68.

Boligen er ukrænkelig. Huusundersøgelse, Beslaglæggelse og Undersøgelse af Breve og andre Papirer maa, hvor ingen Lov hjemler en særegen Undtagelse, alene skee efter en Retskjendelse. Udvalget maa naturligviis bifalde Indholdet af denne Paragraph og skal alene foreslaae, at den indledes med en almindelig Udtalelse af Eiendomsrettens Ukrænkelighed, samt at Udtrykket: „tilsvarende" i sidste Sætning ombyttes med „fuldstændig. " Vi antage vel ikke, at det førstnævnte Udtryk er brugt i nogen anden Betydning, end den der ligger i det sidste, saameget mindre som Ordet „Erstatning" uden noget yderligere Tillæg vistnok allerede udtrykker Paragraphens Mening, nemlig at Enhver, som tilpligtes at afstaae sin Eiendom, kan fordre Godtgjørelse for det derved lidte Tab. Men vi see derfor heller ingen Grund til at forlade det af os foreslaaede Udtryk, der i sig er klart og benyttet i tidligere Lovforskrifter af lignende Indhold, for at gjøre Brug af et andet, der neppe er fuldt saa klart og ikke hidtil benyttet til at udtrykke den heromhandlede Grundsætning. Denne Paragraph vilde herefter komme til at lyde saaledes:

§ 69.

„Eiendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstaae sin Eiendom, uden hvor Almeenvellet kræver det. Det kan kun skee ifølge Lov og mod fuldstændig Erstatning. En Minoritet (Bruun, David, Hansen og Neergaard) foreslaaer, at denne Paragraph, hvorefter alle Indskrænkninger i den frie og lige Adgang til Arbeide, som ikke ere begrundede i det almene Vel, skulle hæves ved Lov, udgaaer, eftersom den under den ubestemte Affattelse, hvori den er given, og som efter Gjenstandens Beskaffenhed vanskelig kunde undgaaes, paa den ene Side vil være uden Betydning, idet den ikke udtaler Andet, end hvad der maa betragtes som anerkjendt, og paa den anden Side let kan give Anledning til Misforstaaelse.

§ 70. § 71.

Udvalgets Flerhed (med 9 mod 4 Stemmer) foreslaaer alene Udtrykket „Arbeide" forandret til „Erhverv", som vel er noget mere omfattende, men dog formeentligen udtrykker Paragraphens Tanke. Vi antage nemlig ikke, at en saadan Udtalelse skulde være uden Betydning, idet den dog indeholder en bestemt Opfordring til en fornyet Prøvelse af de bestaaende Indskrænkninger i den lige og frie Udgang til Erhverv, omendskjøndt det vistnok er overladt og maa overlades den tilkommende Lovgivningsmagt at vurdere disse Indskrænkningers Forhold til og Betydning for det almene Vel. Udvalget tiltræder denne paragraph, men antager, at dens Mening udtrykkes nøiagtigere og fuldstændigere saaledes: Den, som ikke kan ernære sig eller Sine, og hvis Forsørgelse ikke paaligger nogen Anden, er berettiget til at erholde Hjælp af det Offentlige, dog mod at underkaste sig de Forpligtelser, som Lovene herom paabyde. Udvalget antager vel, at den i nærværende Paragraph; indeholdte Grundfætning bør udtales; men da det dog ikke er Forældrene, men Børnene selv, hvem den heromhandlede Nei vedsommer, foreslaae vi som en Redaktionsforandring, at Paragraphen affattes saaledes; de Børn, for hvis Oplærelse Forældrene ikke have Evne til at sørge, ville erholde fri Underviisning i Almueskolen. Det er iøvrigt en Selvfølge, at de nu bestaaende Lovforskrifter om Forpligtelsen for Forældrene til at sørge for deres

spalte2170

§ 72.

Børns Oplærelse forblive uberørte af Bestemmelsen i denne Paragraph, men vi antage ikke, at det skulde være fornødent eller rigtigt at optage denne Forpligtelse, der dog vilde trænge til flere nærmere Bestemmelser, blandt Grundlovens Forskrifter. Udvalget er fuldkommen enig i den Grundsætning, som denne Paragraph udtaler, at Trykkefrihed hjemles, alene under Ansvar for Domstolene; men man antager, at

der er Grund til udtrykkeligen at tilføie, at Trykkefriheden ingensinde kan indskrænkes ved Censur eller andre præventive Forholdsregler. Vi antage det fremdeles fornødent, at der snarest muligt gives en Lov, som i Overensstemmelse med denne Grundsætning fastsætter de nærmere Bestemmelser for Pressens Brug og Straffe for dens Misbrug. En Udtalelse heraf vil derfor blive optaget blandt de midlertidige Bestemmelser, som vi senere skulle tillade os at bringe i Forslag.

§ 73. § 74. § 75. § 76. § 77.

Vi antage derfor, at denne Paragraph kunde udtrykkes saaledes: Trykkefrihed er sikkert under Ansvar for Domstolene, uden nogensinde at kunne indskrænkes ved Censur eller andre præventive Forholdsregler. Udvalget maa i det Hele tiltræde Bestemmelsen i denne Paragraph, der indeholder Grundsætningerne om „Foreningsretten“, idet vi alene foreslaae, at den anden Sætning i samme udtrykkes saaledes: „Ingen forening kan ophæves ved en Regjeringsforanstaltning“ istedetfor Ordene „uden ved Dom.“ En saadan Affattelse af denne Bestemmelse vil nemlig indeholde den Betyggelse for Foreningsfriheden, som ved Paragraphen er tilsigtet, uden dog at udelukke Ophævelsen af en forening ved Lov i saadanne mulige Tilfælde, i hvilke en umiddelbar Indskriden af den lovgivende Magt maatte befindes at være fornøden eller ønskelig. Ved de Regler, som i denne Paragraph gives om Forsamlingsretten, har Udvalget Intet fundet at erindre, men foreslaaer blot Udtrykket „Forsamlinger paa offentligt Sted“ ombyttet med „offenlige Forsamlinger“. Det er nemlig Forsamlingens hele Charakter, der maa stemple den som offentlig, og derved ifølge Paragraphens Bestemmelse give Politiet Ret til at overvære samme; men det vil derfor blive flere forskellige Omstændigheder, som maae tages i Betragtning for at afgjøre, om den har en saadan Charakter; Stedet, hvor den holdes, er kun een saadan, der ikke altid kan være den afgjørende. Med Hensyn til denne Paragraphs Bestemmelse: at ved Opløb tør den væbnede Magt, naar den ikke angribes, kun anvendes, efterat Mængden 3 Gange i Kongens og Lovens Navn forgjæves er opfordret til at adskilles, skal Udvalget alene bemærke, at da „den vædnede Magt“ iøvrigt i den hele Sætning utvivlsomt maa tages i den persontige Betydning, synes Udtrykket „anvendes“, der her netop har Hensyn til Brugen af den reelle Magt, ikke heldigt, men kunde maaskee passende ombyttes med „indskride“, hvorved den vædnede Magt betegnes som handlende paa en saadan Maade, der kun under de tvende i Paragraphen givne Forudsætninger bør tilstedes. Da den Sætning, som nærværende Paragraph indeholder, at enhver vaabenfor Mand er forpligtet til med sin Person at bidrage til Fædrelandets Forsvar, efter Udvalgets Formening ikke kan have tilsigtet, at den personlige Værnebyrde i lige Grad og paa lige Maade skulde affordres alle Vaabenføre Mænd, hvilket ikke heller vilde stemme med den nylig vedtagne Værnepligtslov saa foreslaae vi, at der gives denne Paragraph følgende Tillæg: „efter de nærmere Bestemmelser, som Loven foreskriver.“ Det forekommer Udvalget rettest, at der med den i nærværende Paragraph udtalte Regel om Borgernes Ret til selv at bestyre deres reent cemmunale Anliggender, dog under Statens Tilsyn, forbindes en Antydning af, at den nærmere Ordning af denne

349

spalte2171

Ret vil blive given i en saadan Lov, der da vil blive at nævne under de førømtalte midlertidige Bestemmelser blandt de Love, som maae ønskes givne snarest muligt. Vi foreslaae derfor denne Paragraph affattet saaledes:

Communernes Ret til, under Statens Tilsyn, selvstændig at styre deres Anliggender, vil blive ordnet ved Lov.

§ 78.

Naar en saadan Lov snart kan imødesees, forekommer det Udvalget uforfødent i § 44 at udtale, „at det i Communalloven vil blive bestemt, hvorledes der skal forholdes med de communale Afgifter, der dog aldrig kunne paalægges af Kongen ene.“ En Minoritet af Udvalget (Bjerring, Christensen, Dahl, og Jespersen) har meent, at denne Paragraph bør omdannes saaledes, at den ligefrem udtaler, at Adel, Titel og Rang ere afskaffede. Naar enhver til disse kategorier knyttet Forret afskaffes, saaledes som Udkastet foreslaaer det,

synes der ikke at være Grund til at vedligeholde dem blot som sociale Adskillelser, da de som saadanne ikke blot staae i Strid med det borgerlige Lighedsprincip, men vilde være kun altfor vel skikkede til at nære Forfængelighed og Kasteaand mellem Stasborgerne. Det indstilles derfor, at denne Paragraph affattes saaledes:

Adel, Titel og Rang ere afskaffede. Hvis denne Indstilling ikke skulde vinde Forsamlingens Bifald, foreslaaes det subsidiairt at tilføie til den af Majoriteten foreslaaede Affattelse følgende Bestemmelse:

Den nuværende Adel ophører med de nulevende Adelspersoners Død. Udvalgets Fleerhed (med 7 Stemmer mod 4) antager imidlertid, at Paragraphens Bestemmelse, hvorefter enhver i Lovgivningen til Adel, Titel og Rang knyttet Forret er afskaffet, fyldestgør det borgerlige Lighedsprincip, og vi ere derhos af den formening, at en saadan Bestemmelse, som den af Minoriteten foreslaaede, trods den Skarphed, hvori den fremtræder, ikke væsentligen vil have nogen anden Virkning end Lovudkastets Regel, aldenstund det dog kun kan blive i det private og selskabelige Livs Forhold, at Adel, Rang eller Titler, naar først enhver i Lovgivningen dertil knyttet Forret er hævet, ville kunne have nogen Betydning. Hvilken Indflydelse de i disse Forhold maatte kunne udøve, vil beroe paa den almindelige Opinion, der udvikler sig under den nye Tingenes Orden, vi gaae imøde: det er, efter vor Formening, ad denne Vei og ikke ved nogen Grundlovsdestemmelse, at de ubegrundede Forestillinger, der maatte have dannet sig om de nævnte Egenskabers Værd, ville bringes til at forsvinde.

§ 79.

Derimod har Udvalget været af den formening, at der vel kunde være Grund til at tilføie den Bestemmelse, at Adel, Rang og Titel ikke for Fremtiden kan meddeles Nogen. Udvalget maa erklære sig enig i den første Deel af nærværende Paragraph, at intet Lehn, Stamhuus eller Fideicommissgods kan for Fremtiden oprettes. Hvad den sidste Deel derimod angaaer, som har til Hensigt at aabne en Mulighed for Overgangen af de nu bestaaende til fri Eiendom, forekommer det os, at Udkastets Regel lider af en Uklarhed, der kun kan hæves ved en i det Enkelte gaaende Lov. Da det imidlertid vil være vanskeligt allerede nu at give nærmere Betingelser for en saadan Overgang, og en Regel herom ikke heller synes os nødsendig i selve Grundloven, indskrænke vi os til at foreslaae, at Paragraphens sidste Sætning affattes saaledes: „det skal ved Lov nærmere ordnes, hvorledes de nu bestaaende kunne overgaae til fri Eiendom,“ og en saadan Lov vil da ligeledes blive at nævne blandt dem, der maae forventes givne saa snart som muligt.

Udvalget tillader sig endeligen at foreslaae en Tillægsparagraph; til dette Afsnit angaaende Krigsmagtens særegne Stilling til de Bestemmelser, der indeholdes i §§ 67, 73, 74. Hvad den førstnævnte Bestemmelse angaaer, vil det efter de nu

spalte2172

gjældende Regler for den militære Retspleie være aldeles ugjærligt, at den, der fængsles, altid inden den i § 67 nævnte Frist skulde kunne stilles for den competente Ret o: Krigsretten, og en egentlig Appel af Fængslingsdekretet, der i Reglen afgives af Jurisdictionschaefen, vil slet ikke kunne finde Sted. Fængslingen har desuden ingenlunde den samme Virkning for den Militære, som for den Civile, idet han medens han er tjenstgjørende er pligtig at anvende sin hele Tid for Tjenestens Skyld, og under Arresten vedbliver at nyde sin Gage eller Lønning.

Bestemmelsen i §§ 73 og 74 om Foreningsretten og Forsamlingsretten bør neppe heller ligefrem anvendes paa Krigsmagten, mod hvis Væsen og Øiemed det vistnok vilde stride, at en saadan Frihed ubetinget indrømmes, navnlig forsaavidt foreningen eller Forsamlingen har Tjenesteforhold til Gjenstand eller er af en politisk Natur, og paa den anden Side vil Forbudet mod at samles bevæbnet og Bestemmelsen om, at Politiet har Ret til at overvære offentlige Forsamlinger, heller ikke ganske passe paa Krigsmagten. Da det imidlertid neppe vil være hensigtsmæssigt i Grundloven at optage de særegne Forskrifter om krigsmagten i disse Retninger, antage vi, at det vil være rettest, at det med Hensyn til denne forbliver ved de Regler, der nu gjælde eller ville blive optagne i de nye militære Love, som snart kunne imødesees.

Vi foreslaae derfor alene, at der i denne Tillægsparagraph (79, d) optages en Bestemmelse af følgende Indhold: For Krigsmagten ere de i §§ 67, 73 og 74 givne Bestemmelser kuanvendelige med de Indskrænkninger, der følge af de militære Loves Forskrifter.

Det maa vel ansees utvivlsomt, at alle tidligere Lovbestemmelser, der ere i Strid med Grundloven, maae,

saasart denne er traadt i Kraft, være uden Gyldighed; men Udvalget har dog anseet det for passende, at denne Regel udtrykkeligt udtales. Man har derhos anseet det for rettest, at den samme Regel bør gjælde for senere Love, forsaavidt de muligen maatte stride mod Grundlovens Bestemmelser.

Vi foreslaae derfor, at der umiddelbart efter 8de Afsnit tilføies en ny Paragraph (§ 81) af følgende Indhold:

Alle Love og Anordninger, der ere i Strid med Grundlovens Bestemmelser, ere forsaavidt uden Gyldighed.

Udvalget har allerede paa flere Steder i sin Betænkning havt Anledning til at yttre sig angaaende enkelte Bestemmelser, der vel staae i nær Forbindelse med Grundloven — idet de enten angaae saadanne Spørgsmaal, som under Overgangen til den nye Forfatnings fuldstændige Gjennemførelse have Krav paa en midlertidig Afgjørelse, eller indeholde Tilsagn om en fuldstændigere Udførelse af saadanne Regler, som i Grundloven alene kunde antydes — men netop paa Grund af deres fordigaaende Indhold passende synes at burde samles i et særegent Tillægsafsnit til Grundloven. Vi foreslaae derfor at optage i et 9de Afsnit følgende midlertidige (transitoriske) Bestemmelser: § 82. Ligesom Reglen i § 15, at Civillisten bestemmes ved Lov, ingen Anvendelse har for den nuregjørende Konge, saaledes vil ikke heller den i § 16 givne Forskrift være til Hinder for, at Apanager nydes udenfor Riget, forsaavidt saadant hjemles ved alt bestaaende Contracter. § 83. Indtil den i § 21 bedudede Pensionslov udkommer, vil enhver Embedsmand, der efter samme Paragraphs Bestemmelse bliver afskediget, erholde Pension efter de hidtil fulgte Regler. § 84. Den i § 62 indedoldte Bestemmelse skal ikke være anvendelig paa de nuværende Dommere, som tillige have administrative Forretninger.

(Fortsættes.)

Trykt og forlagt af Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

350

spalte2173

(Comiteebetænkning over 7de Afsnit af Grundlovsudkastet)

§ 85. Indtil en Omordning af den criminelle Proces er iværksat, vil den i § 67 omhandlede Indankning af en Fængslingskjendelse skee som af en privat Sag, dog med Extraretsvarsel, ligesom den Klagende er fritagen for Brugen af stemplet Papiir og Erlæggelse af Retsgebyrer. Der bør gives ham Adgang til i Anledning af saadan Paaanke at raadføre sig med en Sagfører, og nye Oplysninger kunne fremlægges for Overretten. § 86. Der skal saasart som muligt gives Love om følgende Gjenstande: 1) om Kolonierne og deres Bestyreelse; 2) om Ministerraadets Ordning, Statsforretningernes Fordeling, Ministrenes Ansvarlighed (§ 20) og Retsfølgingsmaaden ved Rigsretten (§ 60); 3) om Pensionsvæsenet (§ 21); 4) om Retspleiens Adskillelse fra Forvaltningen (§ 63); 5) om Rævnings Indførelse (§ 63 e.); 6) om Folkekirkens (§ 64) og de fra samme afvigende Troessamfunds Forhold (§ 66 b.); 7) om Næringsforholdnes Ordning (§ 69); 8) om Trykkefriheden (§ 72); 9) om Ordningen af Communalforholdene (§ 77); 10) om de nu bestaaende Lehus, Stamhuse og Fideicommissgodsers Overgang til fri Eiendom (§ 79).

Angaaende disse nye Bestemmelser kunne vi i det Hele henholde os til, hvad der paa de tilsvarende Steder af vor Betænkning allerede er yttret. Vi tilføie med Hensyn til den af os foreslaaeede § 84, at ligesom Grundsætningen i Udkastets § 62 i og for sig ikke passer paa saadanne Embedsmænd, for hvem dømmende Forretninger kun ere en, maaskee endog underovdnet Deel af deres Embedsvirksomhed, saaledes forekommer det os ogsaa særdeles utilraadeligt at indskrænke Kongens Ret til at afskedige Embedsmænd netop nu, da en heel ny Ordning af Administrationen og Retspleien maa betragtes som forestaaende. Med Hensyn til den foreslaaeede nye § 85 maae vi indrømme, at den fremsatte Paaankningsform er noget særegen, og at den derfor vel tør frembyde nogen Vanskelighed i sin Anvendelse; men vi have dog ikke vidst at foreslaae nogen anden, der bedre forenede de tvende Egenskaber, som vi ansee aldeles fornødne for en saadan, nemlig paa den ene Side at aabne den ulovligt Fængslede en Mulighed af at komme til sin Frihed og sin Ret, og paa den anden Side ikke at give en altfor let Leilighed for Enhver, som fængsles, til idelig Fortrædigelse for Dommeren og Forstyrrelse af den criminelle Undersøgelse.

spalte2174

Det er vel en Selvfølge, at Kongeloven er sat ud af Kraft, saasart den nye Grundlov endeligt er vedtagen; men Udvalget anseer det dog for passende, at Ophævelsen af Kongeloven udtrykkelig tilkjendegives ved en

høitidelig Erklæring af Hs. Majestæt Kongen. En saadan Kundgjørelse maatte imidlertid indeholde en Undtagelse af Reglerne for Arvefølgen, der ere stadfæstede ved Grundlovens § 4, og efter Udvalgets Formening tillige af de Bestemmelser, der alene vedkomme de kgl. Prindsers og Prindsessers Stilling til Kongen, nemlig § 21, der foreskriver, at de ikke maae gifte sig, reise ud af Landet, eller begive sig i fremmede Herrers Tjeneste uden hans Samtykke, og § 25, der indeholder, at de ikke skulle svare for nogen Underdommer, men at deres første og sidste Dommer skal være Kongen, eller hvem han særdeles dertil forordner; idet der dog med Hensyn til disse sidste Bestemmelser tilføiedes, at en nærmere Ordning vilde kunne skee ved en Huuslov. — Eudeligt burde efter vor Formening denne kongelige Kundgjørelse indeholde en Stadfæstelse af de Tilsagn, der ere givne deels for Slesvig i Valgloven af 7de Juli f. A.: „at Forfatningen kun bliver provisorisk, forsaavidt en folkelig „Repræsentation for Hertugdømmet Slesvig, der i dette Øiemed „maatte sammenkaldes, og som vil blive at vælge efter de samme „Principer, som den nuværende Rigsforsamling, maatte ønske, at en „ny Rigsforsamling tager den hele Forfatningsfag under Overveielse, „for i Førelse med Hs. Majestæt Kongen at vedtage de Forandring,ger, der maatte ansees for ønskelige,“ deels for Island i Rescriptet af 23de Septbr. f. A.: „at de Grundbestemmelser, der med Hensyn „til Islands særegne Forhold maatte være nødvendige for at ordne „denne Landsdeels forfatningsmæssige Stilling i Riget, ikke skulle „endeligen vedtages, førend efterat Islænderne i en egen Forsamling „i Landet derover ere hørte, og at det i saa Henseende Fornødne vil „blive forelagt Althinget ved dets næste ordentlige Sammenkomst. " Vi foreslaae derfor, at Forsamlingen udtaler sig over disse Punkter i følgende

Indstilling.

At Hans Majestæt, efter af fri kongelig Villie at have tilsagt Danmarks Rige en fri Forfatning, høitidelig vil erklære, at Kongeloven, efterat den nye Grundlov for Danmark er vedtagen, skal være ophævet i alle dens Bestemmelser, med Undtagelse af dem, der indeholdes i §§ 27—40 om Arvefølgen, hvilke ere stadfæstede i Grundlovens § 4, samt med Undtagelse af de i Kongelovens §§ 21 og 25 om de kongelige Prindser og Prindsesser indeholdte Bestemmelser, der dog nærmere kunne ordnes ved en Huuslov; og at den kongelige Kundgjørelse, i hvilken Kongeloven erklære at være ophævet og den nye Grundlov at være vedtagen for Danmarks Rige, maa indeholde en Stadfæstelse af de deels i Valgloven af 7de Juli f. A. for Hertugdømmet Slesvig, deels i det kongelige Brev af 23de September f. A. for Island givne Forbeholde.

Kjøbenhavn, den 26de Marts 1849.

Vilh. Bjerring. P. D. Bruun. Balthazar Christensen. Dahl. C. N. David. Gleerup.
(Formand) (Secretair)

H Hage. C. Hall. H. P. Hansen. J. R. Jacobsen. C. M. Jespersen A. F. Krieger.
(Ordfører)

J. C. Larsen. S. Neergaard. Pjetursson. Schurmann. Algreen-Ussing.

351

spalte2175

A. Grundlovsudkastet.